

مقایسه تأثیر روش تدریس مشارکتی مبتنی بر بحث گروهی و روش تدریس توضیحی مبتنی بر کنترل مستقیم، در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مراکز پیش دانشگاهی

نورعلی تونی^{۱*}، رضا یوسفی^۲

۱- دانشجوی دکتری علوم تربیتی دانشگاه صدرالدین عینی تاجیکستان، مدیر مرکز تیز هوشان شهید بهشتی شهرستان نکا
۲- گروه روان شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۰/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۴/۱۱

چکیده

سابقه و اهداف: آموزش یکی از اساسی‌ترین نیازهای جوامع بشری و از محورهای توسعه می‌باشد. این مطالعه با هدف مقایسه تأثیر روش تدریس مشارکتی مبتنی بر بحث گروهی و روش تدریس توضیحی مبتنی بر کنترل مستقیم، در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مراکز پیش دانشگاهی شهرهای بهشهر و نکا در سال ۸۹-۹۰ انجام گرفت.

روش بررسی: این پژوهش بصورت نیمه تجربی انجام گردید. جهت اجرا از طرح پیش آزمون و پس آزمون و از بین تمامی مدارس پیش دانشگاهی شهرهای نکا و بهشهر تعداد ۲۸۲ نفر دانش آموز برای گروه آزمایشی یک (تدریس توضیحی) و گروه آزمایشی دو (تدریس مشارکتی) به روش نمونه گیری تصادفی ساده (۱۳۸ نفر گروه آزمایشی یک) و (۱۴۴ نفر گروه آزمایشی دو) انتخاب گردیدند. روایی و پایایی پرسشنامه برابر ۷۵٪ و پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها از روش تی تست برای آزمون فرضیه‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها: میانگین نمره قبل و بعد از تدریس در هر دو روش متفاوت و معنی دار بوده، روش تدریس توضیحی نسبت به روش تدریس بحث گروهی، در پیشرفت تحصیلی این دانش آموزان، مؤثرتر بود.

نتیجه‌گیری: با وجود سیستم آموزشی و ارزشیابی فعلی تحصیلی، پیشرفت تحصیلی با روش تدریس توضیحی از نظر دانش آموزان مورد مطالعه مؤثرتر شمرده می‌شود. با توجه به برتری نظام آموزش مبتنی بر بحث گروهی به منظور تعمیق یادگیری، ارتقاء مهارت‌های ارتباطی و بین فردی و کار آمدی لازم است به این یافته مهم توجه شود که تا زمان ایجاد تحول در نظام آموزشی و به خصوص ارزشیابی، دانش آموزان از این روش آموزشی استقبال نخواهند کرد.

واژه‌های کلیدی: روش تدریس، بحث گروهی، توضیحی، دانش آموزان، پیشرفت تحصیلی، پیش دانشگاهی

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۱۵۲-۵۲۶۰۹۰۰، آدرس الکترونیکی: norali.toni@yahoo.com

ارجاع به این مقاله به صورت زیر است:

Touni N. A, Yousefi R. *Effect of lecture-based versus group discussion method on the satisfaction of pre-university students in two cities*. Journal of Medical Education and Development. 2014; 8(4): 56-64

مقدمه

امروزه یکی از نیازهای جدی زندگی که به سرعت در حال تغییر می‌باشد شکل دادن به تحولات و نوآوری‌های آموزشی، به ویژه در سطوح آموزش مدارس و دانشگاه‌ها است چرا که این امر شاید یکی از مؤثرترین زمینه‌هایی است که ما را قادر می‌سازد تا فاصله‌ی خود را با تحولات و دگرگونی‌های جهانی کمتر کنیم. در عصر حاضر تکنولوژی با سرعت زیادی پیش می‌رود و جامعه ما بیش از هر زمان دیگر نیازمند افرادی هوشمند، خلاق و نوآور است. تنها آموزش‌های مناسب می‌توانند نیروی انسانی ماهر و ورزیده‌ای را تربیت نمایند، باید این آموزش‌ها در ابتدا با طراحی و استفاده از الگوها و فنون و روش‌ها و پس از آموزش با سنجش و اندازه‌گیری همراه باشد (۱). با توجه به اهمیت روش آموزش، اکنون مسئله این است که با کدام شیوه‌ها و الگوهای یاددهی و یادگیری می‌توان شرایطی را فراهم کرد تا دانش آموزان با علاقه و عمیق یاد گرفته و در جریان آموزش فعال قرار گرفته و مهارت‌های اساسی اجتماعی را کسب نمایند (۲).

معلمین در فرایند تدریس نقش به‌سزایی دارند و لازم است آن‌ها در مدارس برای تدریس، روش‌هایی را به کار ببرند تا دانش آموزان را به صورت فعال و متفکرانه در فرایند یادگیری دخالت کنند. یکی از روش‌های شایع آموزشی در ایران روش تدریس توضیحی است که به صورت مستقیم اطلاعات را به دانش آموزان با استفاده از مطالب چاپی چون کتاب و جزوه و یا به وسیله سخنرانی ارائه می‌دهد. در این روش، معلم مطالب درسی کتاب، جزوه و غیره را برای دانش آموزان توضیح داده و معلم هم اصول و هم راه حل مسائل را ارائه می‌کند و به عبارتی تمام مطالبی را که باید آموخته شوند، به دانش آموزان عرضه می‌کند. برخلاف روش مشارکتی یا روش اکتشافی، در روش توضیحی، معلم از دانش آموز نمی‌خواهد که به طور مستقل حقایق را کشف کند و لذا عمدتاً یادگیری سطحی به صورت حفظ بعضی حقایق علمی اتفاق می‌افتد و مهارت‌های تعاملات بین فردی و ارتباطات اجتماعی کسب نمی‌شوند (۳).

یکی از روش‌های آموزشی مستقیم روش سخنرانی است که از بیان شفاهی برای توضیح و تفهیم مطالب استفاده می‌شود و پایه و اساس این گونه آموزش ارایه اطلاعات یک سویه از طرف معلم به فراگیران بوده و دارای بخش‌های مقدماتی، میانی و پایانی است و عوامل متعددی در موفقیت آن دخالت دارند (۴).

از مهم‌ترین نمودهای روش تدریس توضیحی، تمرکز بر انتقال مطالب آموزشی یعنی قرار دادن بیشترین اولویت بر انجام تکالیف عمدتاً حفظی و تکمیل وظایف درسی، جهت دهی و کنترل معلم می‌باشد (۵). از جمله محاسن این روش این است که می‌توان مجموعه کاملی از حقایق، اصول و مفاهیم را به صورت تکرار و باز شناسی کلمات و محفوظات به دانش‌آموزان بیاموزند هر چند محدودیت این روش آن است که دانش آموز مطالب را، حاضر و آماده دریافت می‌کند و در کشف حقایق فعال نیست و لذا یادگیری سطحی اتفاق می‌افتد و دانش آموز ناچار است مطالبی را که به وی عرضه می‌شود، به زور تکرار و حفظ کند. این روش در نظام آموزشی فعلی ما به ویژه در مدارس و مراکز پیش دانشگاهی معمول و مرسوم است (۳).

یکی از روش‌های تدریس غیر مستقیم تدریس مشارکتی است که در آن یادگیرندگان به کمک معلم، مسئولیت درک و فهم مطالب را بر عهده می‌گیرند. آموزش غیر مستقیم مورد استفاده معلمانی قرار می‌گیرد که می‌خواهند مطالب را از دانشجویان‌شان بیرون بکشند؛ مثلاً این معلمان تجارب یا اطلاعاتی را در اختیار دانشجویان می‌گذارند و به آن‌ها کمک می‌کنند تا خودشان به نتیجه‌گیری برسند. کاربرد این تکنیک‌ها از جهت تأثیر بر یادگیری دانشجو ضرورت دارد و نتایج مطالعات متعدد، حاکی از آن است که دانشجویان استراتژی‌های یادگیری فعال را بر سخنرانی ترجیح می‌دهند. استراتژی‌های یادگیری مشارکتی عبارتند از درگیر کردن دانشجویان در دانش موجود و آموزش دانش جدید در کنار هم از طریق گفتگو که در طی آن دانشجویان با هم به صورت

و شناخت ترجیحات افراد در درون یک گروه و نیز کشف تفاوت‌های فردی مخاطبان در ادراکات خود مفید می‌دانند (۱۲).

هرچند در مطالعات متعدد مزایای روش تدریس مشارکتی را بر روش‌های توضیحی مشخص شده است ولی در مقاطع مختلف مدارس و حتی دانشگاه‌های ایران هنوز از روش سخنرانی یک طرفه استفاده می‌شود و مطالعه‌ای در زمینه علل این گرایش‌ها انجام نشده است. مطالعه حاضر با هدف مقایسه تأثیر روش تدریس مشارکتی و روش تدریس توضیحی، در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مراکز پیش دانشگاهی شهرهای بهشهر و نکا انجام تا گرایش‌های فراگیران به روش‌های مذکور مشخص شود.

روش بررسی

این پژوهش به صورت نیمه تجربی انجام گردید. جامعه مورد مطالعه، کلیه دانش آموزان مدارس پیش دانشگاهی شهرهای نکا و بهشهر در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۰-۸۹ که ۱۳۰۰ نفر بودند انجام شد. جهت اجرا و انجام این پژوهش، با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه‌های آزمایشی یک و دو استفاده شد. بدین صورت که گروه آزمایشی یک از روش تدریس توضیحی و در گروه آزمایشی دو از مشارکت گروهی (گروه‌های پنج نفره) استفاده شد. از بین تمامی مدارس پیش دانشگاهی شهرهای نکا و بهشهر، شش دبیرستان و ده کلاس انتخاب شدند و ۲۸۲ نفر دانش آموز ۱۳۸ نفر گروه آزمایشی یک و ۱۴۴ نفر گروه آزمایشی دو با سطح اطمینان ۹۵٪ برای اجرای طرح انتخاب گردیدند. از بین دروس درس زبان فارسی که از دروس عمومی تمام رشته‌های دبیرستانی بوده و ده دبیر که رشته دانشگاهی آن‌ها ادبیات فارسی، با مدرک لیسانس، سابقه خدمت ۵ سال به بالا، متأهل بودند با هماهنگی مدیریت مدارس مذکور انتخاب که نسبت به هر دو روش بحث گروهی و توضیحی آموزش‌های لازم را دیدند و سپس تدریس را در مدارس طبق برنامه انجام دادند. ابزار جمع آوری داده‌ها ۲۵ سؤال چهار گزینه‌ای ۲۰ نمره‌ای از درس مذکور به عنوان پیش آزمون و پس آزمون طراحی گردید و در دو مرحله

گروهی و به سمت اهداف مشترک حرکت می‌کنند (۶). این روش در ایران رایج نیست.

تدریس به شیوه بحث گروهی یکی از روش‌هایی آموزشی فراگیر محور است که با استفاده از این شیوه، فراگیران فعالانه در مباحث شرکت نموده و به آنان فرصت داده می‌شود تا نظرات و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند تدریس به شیوه بحث گروهی، قدرت انتقاد را در فراگیران رشد می‌دهد (۷). در این روش قدرت بیان فراگیر تقویت می‌شود و در نهایت تحمل و سعه‌صدر او در شنیدن نظرهای متفاوت بیشتر می‌شود و از طریق همکاری با دیگران مهارت‌های تعامل و تبادل نظر با دیگران را کسب کرده همچنین این روش باعث افزایش اعتماد به نفس و کاهش خجالت و کم‌رویی در فراگیران شود. مواردی مانند درست شنیدن، دقت کردن، رعایت حقوق دیگران، احترام به نظرهای دیگران، پذیرش نظریه‌های مخالف، رعایت آداب گفتگو و سکوت به هنگام لزوم با این روش تقویت خواهد شد این در حالی است که در کلاس‌هایی که به روش سخنرانی اداره می‌شود دانشجویان عمدتاً ساکت و غیر فعال و فقط شنونده درس خود هستند (۷، ۸، ۹). تحقیقاتی در زمینه روش‌های آموزشی نشان می‌دهد که معلوماتی که فراگیران از راه شرکت در بحث گروهی بدست می‌آورند بیشتر به خاطرشان می‌ماند تا مطالبی که از روش سخنرانی باشد همچنین هرگاه آموزش گیرنده تنها شنونده باشد و در کار یادگیری فعالیت چندانی نداشته باشد یادگیری کندتر و نارساتر خواهد بود و زودتر فراموش خواهد شد (۱۰).

عزیزی در مورد شیوه تدریس می‌نویسد: "به منظور حفظ نمودن مطالب، کاربرد، حل مسئله، تغییر نگرش و ایجاد انگیزه، در تداوم یادگیری گروه‌های کوچک نسبت به گروه‌های بزرگ‌تر، بحث نسبت به سخنرانی و بحث فراگیر -مدار نسبت به معلم -مدار مؤثرتر می‌باشد." این نکته بیانگر ارزش به کارگیری شیوه تدریس بحث در گروه‌های کوچک و فراگیر مدار است (۱۱). لایت (Light) و کاکس (Cox) نیز ضمن تاکید بر بهره گیری از بحث گروهی برای شناخت مسائل پیچیده برای مخاطبان، آن‌را برای ارزشیابی آموخته‌های قبلی

گفت، روش تدریس توضیحی نسبت به روش تدریس مشارکتی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثرتر می‌باشد. همچنین جدول شماره یک، میانگین نمره‌های پس‌آزمون پسر گروه یک برابر $3/2 \pm 1/1$ ، میانگین نمره‌های پس‌آزمون دانش آموزان دختر گروه یک را برابر $3/3 \pm 1/5$ ، میانگین نمره‌های پس‌آزمون دانش آموزان برابر $3/7 \pm 1/12$ و میانگین نمره‌های پس‌آزمون دانش آموزان دختر گروه دو را برابر $3/3 \pm 6/13$ نشان داد. نتایج بدست آمده مربوط به تفاوت میانگین‌های نمره‌های پس‌آزمون دانش آموزان دختر نسبت به دانش آموزان پسر در روش تدریس توضیحی کوچک‌تر است. بین دو جنس دختر و پسر در نمرات روش تدریس توضیحی، اختلاف معنی‌داری وجود ندارد. لذا، می‌توان گفت، میزان تأثیر روش تدریس توضیحی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر حدوداً یکسان است. همچنین تفاوت میانگین نمره‌های پس‌آزمون دانش آموزان دختر نسبت به دانش آموزان پسر، در روش تدریس مشارکتی بزرگ‌تر است؛ لذا بین دو جنس دختر و پسر در نمرات روش تدریس مشارکتی اختلاف معنی‌داری وجود دارد و می‌توان گفت میزان تأثیر روش تدریس مشارکتی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر بیشتر از دانش آموزان پسر است.

مربوطه تکمیل گردید پرسش نامه ۲۴ سؤالی نگرش سنج محقق ساخته که جهت روایی و پایایی آن از روش باز آزمایی و ضریب آلفای کرونباخ (آلفا به ترتیب ۰/۶۵ و ۰/۷۵) جهت تحقیق استفاده شد.

در نهایت به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آزمون‌های آماری تی زوجی و تی مستقل استفاده گردید.

یافته‌ها

متوسط سن شرکت کنندگان ۱۷ سال بود که در گروه آزمایشی یک ۴۰٪ دختر و ۶۰٪ پسر و در گروه آزمایشی دو ۶۱٪ دختر و ۳۹٪ پسر شرکت داشتند. جدول شماره یک میانگین نمرات پیش‌آزمون در گروه آزمایشی یک را $2/2$ و میانگین نمرات در گروه آزمایشی دو را $3/3 \pm 2/2$ نشان می‌دهد. بنا بر این بین دو گروه آزمایشی یک و دو در نمرات پیش‌آزمون رابطه معنی‌داری وجود ندارد. همچنین یافته‌ها نشان داد میانگین نمرات پس‌آزمون در گروه آزمایشی یک برابر با $3/2 \pm 4/14$ و میانگین نمرات در گروه آزمایشی دو برابر با $3/5 \pm 13$ است لذا بین دو گروه آزمایشی یک و دو در نمرات پس‌آزمون، رابطه معنی‌داری وجود دارد. با توجه به این که میانگین نمرات به دست آمده مربوط به گروه آزمایشی یک بیشتر از میانگین نمرات گروه آزمایشی دو می‌باشد می‌توان

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمره‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون دو گروه آزمایشی (۱ و ۲) به تفکیک جنسیت و کل در دانش آموزان

جنسیت	گروه	تعداد	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
			میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
پسر	آزمایشی ۱ (توضیحی)	۸۴	۳/۳	۲/۲	۱۴/۱	۳/۲
	آزمایشی ۲ (مشارکتی)	۵۶	۳/۳	۳/۲	۱۲/۱	۳/۷
دختر	آزمایشی ۱ (توضیحی)	۵۴	۳/۵	۲/۲	۱۴/۵	۳/۳
	آزمایشی ۲ (مشارکتی)	۸۸	۳/۴	۳/۲	۱۳/۶	۳/۳
کل-گروه آزمایشی یک		۱۳۸	۳/۴	۲/۲۵	۱۴/۳	۳/۲ *
کل-گروه آزمایشی دو		۱۴۴	۳/۳	۲/۲	۱۳/۰۷	۳/۵ *

* $P < 0/05$ رابطه معنی‌دار

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمره‌های نگرش دو گروه آزمایشی ۱ و ۲ به تفکیک جنسیت و کل در دانش آموزان

جنسیت	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
پسر	آزمایش ۱	۸۴	۹۰/۷۳۸	۱۵/۰۶۱
	آزمایش ۲	۵۶	۶۱/۹۲۹	۱۷/۸۳۹
دختر	آزمایش ۱	۵۴	۸۸/۶۸۵	۱۵/۷۴۲
	آزمایش ۲	۸۸	۷۲/۲۵	۲۱/۳۶۲
	کل-گروه آزمایشی یک	۱۳۸	۸۹/۹	*۱۵/۳
	کل-گروه آزمایشی دو	۱۴۴	۶۸/۲	*۲۰/۶

رابطه معنی دار $P < 0/05$ *

روش تدریس مشارکتی بیشتر می‌باشد در نتیجه این تحقیق، روش تدریس توضیحی، نسبت به روش تدریس مشارکتی، در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثرتر بوده است.

نتایج به دست آمده از این پژوهش، با نظر آزوبل که یکی از پیشگامان روش تدریس توضیحی است و بیان می‌کند اگر این روش به شکل صحیح و درست به کار گرفته شود، بسیار اثر گذار خواهد بود، و نظر ریچاردسن که مزایای روش توضیحی را در پنج بند بیان می‌کنند مطابقت دارد (۳). یافته‌های پژوهش اسفندیاری حاکی از آن است که روش غالب تدریس در مقاطع مختلف آموزشی روش توضیحی یا روش سخنرانی بوده است. او در بررسی خود به این نتیجه رسیده است که روش تدریس موفق در دبیرستان‌های فعلی ما همان روش توضیحی مبتنی بر کنترل مستقیم یا روش سخنرانی است. مادامی که روال کنکور دانشگاه‌های کشور ما بر اساس مطالب حفظی باشد و مهم‌ترین ضابطه انتخاب دانشجو در دانشگاه محفوظات باشد، بهترین روش برای آماده نمودن دانش آموزان برای گذراندن این نوع امتحانات و آزمون کنکور، همان روش تدریس توضیحی و یا سخنرانی است که در حال حاضر اجرا می‌شود (۱۳).

نتایج به دست آمده از این تحقیق با یافته‌های پژوهش‌های صفری در دانشکده پرستاری و مامایی یاسوج در سال ۱۳۸۶ (۷)، آرم بروستر در یکی از دانشگاه‌های گرجستان در سال

جدول بالا میانگین نمره‌های نگرش دانش آموزان گروه آزمایشی ۱ برابر با $89/9 \pm 15/3$ و گروه آزمایشی ۲ را برابر با $68/2 \pm 20/6$ نشان می‌دهد. بنابراین بین میانگین نمره‌های نگرش دو گروه آزمایشی (۱ و ۲)، نسبت به کلاس و درس، اختلاف معنی‌داری وجود دارد. میزان علاقه‌مندی و نگرش مثبت دانش آموزانی که با روش تدریس توضیحی آموزش می‌بینند بیشتر از دانش آموزانی است که با روش تدریس مشارکتی آموزش می‌بینند. بین نمرات نگرش دو جنس مختلف دختر و پسر نسبت به روش تدریس توضیحی، اختلاف معنی‌داری وجود ندارد و می‌توان نتیجه گرفت که نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به روش تدریس فوق حدوداً یکسان و در سطح بالایی می‌باشد.

در گروه آزمایش ۲ میانگین نمره‌های نگرش مثبت دانش آموزان دختر بالاتر از میانگین نمره‌های نگرش مثبت دانش آموزان پسر است بنابراین، بین دو جنس دختر و پسر در نمرات نگرش نسبت به روش تدریس مشارکتی اختلاف معنی‌داری وجود دارد لذا می‌توان نتیجه گرفت نگرش مثبت دانش آموزان دختر نسبت به روش تدریس بحث گروهی بیشتر از دانش آموزان پسر است.

بحث

میانگین نمرات پس آزمون دانش آموزان تحت روش تدریس توضیحی نسبت به میانگین نمرات دانش آموزان تحت

نسبت به دانش آموزانی که به روش تدریس بحث گروهی آموزش دیدند تفاوت معنی‌داری وجود دارد و نگرش مثبت آن‌ها در روش توضیحی بیشتر از روش مشارکتی می‌باشد. این امر با تئوری آموزشی که تجارب قبلی آموزشی فرد و نوع ارزشیابی را با گزینش نوع آموزش مرتبط می‌داند سازگار است. در تحقیقات انجام شده درباره نگرش معلمان نسبت به الگوی تدریس مشارکتی با ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای آن‌ها تناقض مشاهده می‌شود. نتایج بعضی از این تحقیقات نشان داده است که میان نگرش معلمان نسبت به الگوی تدریس مشارکتی و سن، تجربه، رشته تحصیلی، میزان تحصیلات و دوره‌های تربیتی گذرانده شده، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد که (۱۸) با نتایج فعلی هم‌خوانی دارد.

دانشجویان روش تدریس به شیوه گروهی را باعث افزایش معنی‌داری در مهارت تعاملی و پیگیری در مورد مشکل دانسته که باعث افزایش اعتماد به نفس، کاهش خجالت و کمروبی در فراگیران به خصوص دانشجویان جدیدالورود یا مقاطع تحصیلی پایین خواهد شد (۱۹) جانسون معتقد است که در تدریس به روش بحث گروهی فراگیران در داخل گروه و بین گروه با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و همکاری، اعتماد به نفس و درک آن‌ها افزایش می‌یابد و در عین حال فراگیران شیوه یادگیری فعال را نیز فرا می‌گیرند (۲۰) که به دلایل مغایر با نتایج این پژوهش می‌باشد.

همان‌طوری که در نظر سنجی‌های این تحقیق مشخص شده است، اکثر دانش آموزان از ابتدا عادت به روش تدریس توضیحی پیدا کرده‌اند و در مقاطع تحصیلی بالاتر، روش تدریس مشارکتی در یادگیری را نمی‌پسندند، چون در استفاده از روش تدریس توضیحی که روش معمول و مرسوم فعلی نظام آموزشی کشور ماست، تقریباً بیشترین مسئولیت آموزشی در این روش بر دوش معلم است و دانش آموزان مطالب آموزشی را از طریق کتاب، جزوه و یا معلم به صورت آماده دریافت می‌کنند به همین دلیل دانش آموزان دبیرستانی به ویژه دانش آموزان سال چهارم دبیرستان (پیش دانشگاهی)، این روش را نسبت به روش بحث گروهی، بیشتر می‌پسندند.

۲۰۰۹ (۱۴)، والگر در دانشگاه مینه سوتا در سال ۲۰۰۸ (۱۵) و کنعانی (۱۶)، لیاقت دار (۱)، بهرنگی (۵)، فضلی (۱۷) که در دانش آموزان انجام گردید مغایر بوده و همه آن‌ها روش تدریس مشارکتی را نسبت به روش تدریس توضیحی مؤثرتر می‌دانند.

نظام فعلی آموزش و پرورش که، آمادگی دانش آموزان در کنکور ورود به دانشگاه‌ها را هدف نهایی آموزش خود قرار داده است، و روال کنکور دانشگاه‌های کشور نیز بر اساس پاسخ به سوالات چند گزینه‌ای عمدتاً حفظی است. در مدارس، عمده سوال‌های ارزشیابی در سطح دانش و درک و فهم و محفوظات و بازشناسی بوده و از طرف دیگر شیوه سخنرانی سال‌های زیادی در مدارس اجرا و به صورت روتین درآمده که هم معلمان و دانش آموزان با آن آشناتر هستند لذا نیاز است دوره‌های آموزشی جهت استفاده از روش بحث گروهی طراحی و اجرا شود. استفاده از روش تدریس بحث گروهی در آموزش دانش آموزان به ویژه در سال چهارم دبیرستان (پیش دانشگاهی) که دانش آموزان پشت کنکوری هستند، وقت زیادی می‌گیرد و امکان دارد که دانش آموزان با این روش، محتوای کمتری از کتاب‌های درسی را یاد بگیرند و چون آن‌ها باید در کنکور شرکت کنند، اگر محتوای کتابی را به اتمام نرسانند دچار نگرانی خواهند شد. از طرفی دیگر هزینه‌های تدریس مشارکتی به مراتب بیشتر می‌باشد به همین دلیل در نظام آموزشی فعلی کشور ارزان‌ترین، و البته سطحی‌ترین روش تدریس، همان روش تدریس توضیحی است. در نهایت نیاز به تغییر و تحول در نظام ارزشیابی و ایجاد هماهنگی بین شیوه‌های تدریس و ارزشیابی است تا بتوان روش صحیح و مؤثرتر آموزش که منجر به یادگیری عمیق‌تر می‌شود به کار برد، یکی از دلایل حذف کنکور در آینده می‌تواند رسیدن به این مهم باشد. طبعاً با تغییر روش ارزشیابی می‌توان شاهد تغییر رویکرد و ترجیح دانش آموزان و مدرسان به روش بحث گروهی بود.

بین میانگین نمره‌های نگرش در مورد کلاس درس در دانش‌آموزانی که به روش تدریس توضیحی آموزش دیدند

نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داد که دانش آموزان مراکز پیش دانشگاهی روش تدریس توضیحی را بر روش تدریس مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی مؤثرتر دانسته و همچنین نگرش آن‌ها نسبت به روش تدریس توضیحی مثبت‌تر از روش مشارکتی است چرا که هدف از آموزش در مدارس، انتقال سریع اطلاعات و معلومات به فراگیران به منظور قبولی در کنکور متمرکز می‌باشد.

هدف مراکز آموزشی پیش دانشگاهی نیز انتقال حداکثر دانش و مطالب درسی در حداقل زمان و با کم‌ترین هزینه به دانش آموزان با حداکثر تعداد قبولی در دانشگاه‌ها است. در این نگاه مراکز موفقند که بتوانند در این انتقال بر اساس ملاک‌های بیرونی نمره بیشتری کسب کنند. اگر کیفیت آموزشی دانش آموزان مطلوب نیست و مهارت‌های غیر از حافظه به اندازه کافی در آنان توسعه نمی‌یابد، دلیل عوامل زمینه‌ای چون تجارب قبلی فراگیران، روش ارزشیابی مبتنی بر سنجش حافظه، بودجه محدود و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری محدود است.

اما در اجرای روش تدریس مشارکتی در یادگیری بیشترین مسئولیت یاددهی - یادگیری به دانش آموزان سپرده شده و کار دانش‌آموزان در استفاده از این روش نسبت به روش توضیحی، بیشتر و سخت‌تر است و معلم در این روش به صورت راهنما عمل می‌کند. به همین دلیل، دانش‌آموزانی که به روش تدریس توضیحی عادت کرده باشند، روش تدریس مشارکتی را نمی‌پسندند. هر چند در عالم واقع و پس از فراغت تحصیل روش مشارکتی است که جریان دارد و عدم انطباق و آموزش دانشجویان در این زمینه کارایی فارغ‌التحصیلان را کاهش می‌دهد.

در اجرای این تحقیق مشکلاتی از قبیل عدم همکاری مدارس به دلیل طولانی بودن اجرای این طرح، عدم همکاری دبیران و دانش‌آموزان به دلیل عدم آشنایی و آمادگی آن‌ها به استفاده از روش تدریس بحث گروهی و وقت گیر بودن آن و همچنین پر هزینه بودن اجرای این تحقیق با توجه به کمبود فضای آموزشی جهت کار گروهی مشاهده شد. این محدودیت‌ها شاید از دلایل ترجیح روش سخنرانی یک‌طرفه توسط دانش‌آموزان نیز باشد.

References

- 1- Liaghatmadar MJ, Abedi MR, Jafari A. Comparing the effectiveness of teaching methods to group discussion and teaching of lecture on student's achievement and communication skills. *Journal of Research and Planning in Higher Education*. 2004,10:(3):29-56. [Persian]
- 2- Safavi A. History of education in Iran. Tehran, Roshd Publication 2004:44. [Persian]
- 3-Shabani H. Instructional skills. Tehran, Samt Publication; 2005:414. [Persian]
- 4- Fattahi, A, Karim H, Anwary M H, et al. Comparing the effect of lecture and group discussion methods on the learning of

- undergraduate laboratory science students. *Journal of Medical Education and Development Center*. 2007 4(1):51-56
- 5-Behrangi, M R. Teaching Styles. Tehran. Kamal Tarbiyat Publication, 2005:624.
- 6- Curran VR, Sharpe D, Forristall J, Flynn K. Student satisfaction and perceptions of small group process in case-based inter professional learning. *Medical Teacher*. 2008. 30:431-3.
- 7- Safari M, GhafarianH, Yazdanpanah S. Comparing the Effect of Lecture and Discussion Methods on Students Learning and Satisfaction.

- Iranian Journal of Medical Education. 2006, 1(6):59-64.[Persian]
- 8- Heravi Karimvey M, Jadid M, Rejeh N. The effect of lecture and focus group teaching methods on nursing students' learning in community health course. Iranian Journal of Medical Education 2004,1(4):55-60. [Persian]
- 9- Reynolds M. Groupwork in Education and Training. Ideas in practice. London, Kogan Page Limited. 1994.
- 10- Shojaeizadeh D, Karimi A, Hosseini N. et al. Evaluation and comparison of the effectiveness of teaching methods, group discussions and lectures on contacts disabled persons' attitude and performance covered by health centers' network of Ray city about consumption of milk and its products . Toloo e Behdasht 2005. 4(3): 41-8. [Persian]
- 11- Azizi F. Medical sciences' education: Challenges and perspectives. Tehran: Ministry of Health and Medical Education. Deputy for Education and Student affairs, 2003. [Persian]
- 12- Light G, Cox R. Learning and teaching in higher education. London: Paul Chapman; 2002.
- 13- Esfandiari M. Evaluation of students', teachers' and administrators' attitudes to learn and assessment in Tehran University, Journal of Educational Sciences.1997,10(1):11-22. [Persian]
- 14- Armbruster P, Patel M, Johnson E, Weiss M (2009). Active learning and student-centered pedagogy improve student attitudes and performance in introductory biology. CBE Life Science Educ.8(3): 203–213.
- 15- Walker MP, Duley SI, Beach MM, Deem L, Pileggi R, Samet N, et al. (2008); Dental education economics: challenges and innovative strategies. J Dent Educ 72(12): 1440–9.
- 16- Kanani Sh. Comparing the effect of cooperative teaching method with traditional teaching on student's academic achievement. (MA Dissertation) Allameh Tabatabai University,1999.
- 17- Fazli R. Comparison of the effects of passive and active methods of teaching on students' achievement in social studies education. Journal of Education. 2000, 78:36-47.[Persian]
- 18- Azmond M. The relationship between teacher's attitudes to active teaching method to their personal professional characteristics. (MA Dissertation) , Tarbiyat Modarress University. [Persian]
- 19- Bayhchi N, Kouhestani HR, Rezaei K. Comparison of the effect of teaching, lecture and group discussion on nursing students' communication skills. Journal of Medical Education. 2010.10(3): 211-218.[Persian]
- 20- Johnson DW, Johnson RT, Smith KA. Cooperative Learning: Increasing college faculty in structional productivity. School of Education and Human Development. George Washington University, 1998. Accessed: 12.11.2013. Available from: www.wcer.wisc.edu/archive/cl1/cl/moreinfo/MI2B.htm

Effect of lecture-based versus group discussion method on achievement of pre-university students in two cities

Touni N. A (PhD)^{*1}, Yousefi R (PhD)²

1- Sadriddin Aini University, Dushanbe, Tajikistan

2- Department of Educational Psychology, Islamic Azad University- Sary Branch

Received: 2 Jul 2013

Accepted: 8 Jan 2014

Abstract

Introduction: Teaching and learning are the most important factors affecting education. Different style of teaching have been used in different countries. This study aimed to compare the effect of lecture-based method versus group discussion method on the perception of achievement and satisfaction of pre-university students in Neka and Behshahr during 2010-2011 semesters.

Methods: This was a quasi-experimental study. A questionnaire was developed to pre-test and post-test the perception of satisfaction and achievements of the participants in lecture-based teaching arm (n=138) and group discussion teaching arm (n=144). Overall, 282 participants were randomly selected from the pre-university students studying in Neka and Behshahr.. To assess validity and reliability of the questionnaires, test retest method and Cronbach alfa was measured ($\alpha=0.75$)

Results: There was a significant difference between the two methods. It was found that students were more satisfied with the lecture-based teaching method and their achievements were higher.

Conclusion: Given the current university entrance exam is centralized and that there is limited infrastructure for group based learning is available, students perceived the lecture based method more satisfying. Concerning the content of the text books and existing evaluation system in pre-university level, it is suggested that policy makers consider the underlying causes of this preference which should be, according to the literature, the other way around.

Keywords: Teaching, learning, lecture based, group work, pre-university, students

---

*Corresponding author's email: norali.toni@yahoo.com

This paper should be cited as:

Touni N. A, Yousefi R. *Effect of lecture-based versus group discussion method on the satisfaction of pre-university students in two cities*. Journal of Medical Education and Development. 2014; 8(4): 56-64